

Biodiversiteit op de golfbaan

NLADVISEURS

INHOUD

- Verwondering ecosysteem
- 7 Voorbeelden biodiversiteitskansen - best practices

VERWONDERING 1

DIENAARMIEREN

Kale en behaarde bosmier
Beide snelstart nodig

NESTBESCHERMING

Gebruik van hars
Mierenzuur
Hermetische afsluiting

VOEDSEL

Zaden
Honingdauw
Eiwitten

GASTEN

Mierenpissebedden

Pseudoschorpioen

Gouden tor

Gastmier

HAZELWORM EN GROENE SPECHT

MIERENLEEUW

VERWONDERING 2: GRASKLOKJE

GRASKLOKJE

Beschrijving en voorkomen

- zachtblauwe kleur tijdens de bloeiperiode juni tot in de herfst;
- lichte zandige, humeuze bodem op schrale grazige plaatsen in de zon;
- dijkhellingen in de rivierdalen;
- kalkgrashellingen van Zuid-Limburg;
- op zandige plekken op de Veluwe, Drenthe en Brabant

GRASKLOKJE

Klokjesbijen

- kleine klokjesbij
- zuidelijke klokjesbij
- ranonkelbij
- grote klokjesbij
- klokjesdikpoot.

Nachtvlinders

- wolfsmelkuil
- zwartvlekdwergspanner
- gewone dwergspanner
- variabele breedvleugeluil

Grote klokjesbij

Wolfsmelkuil

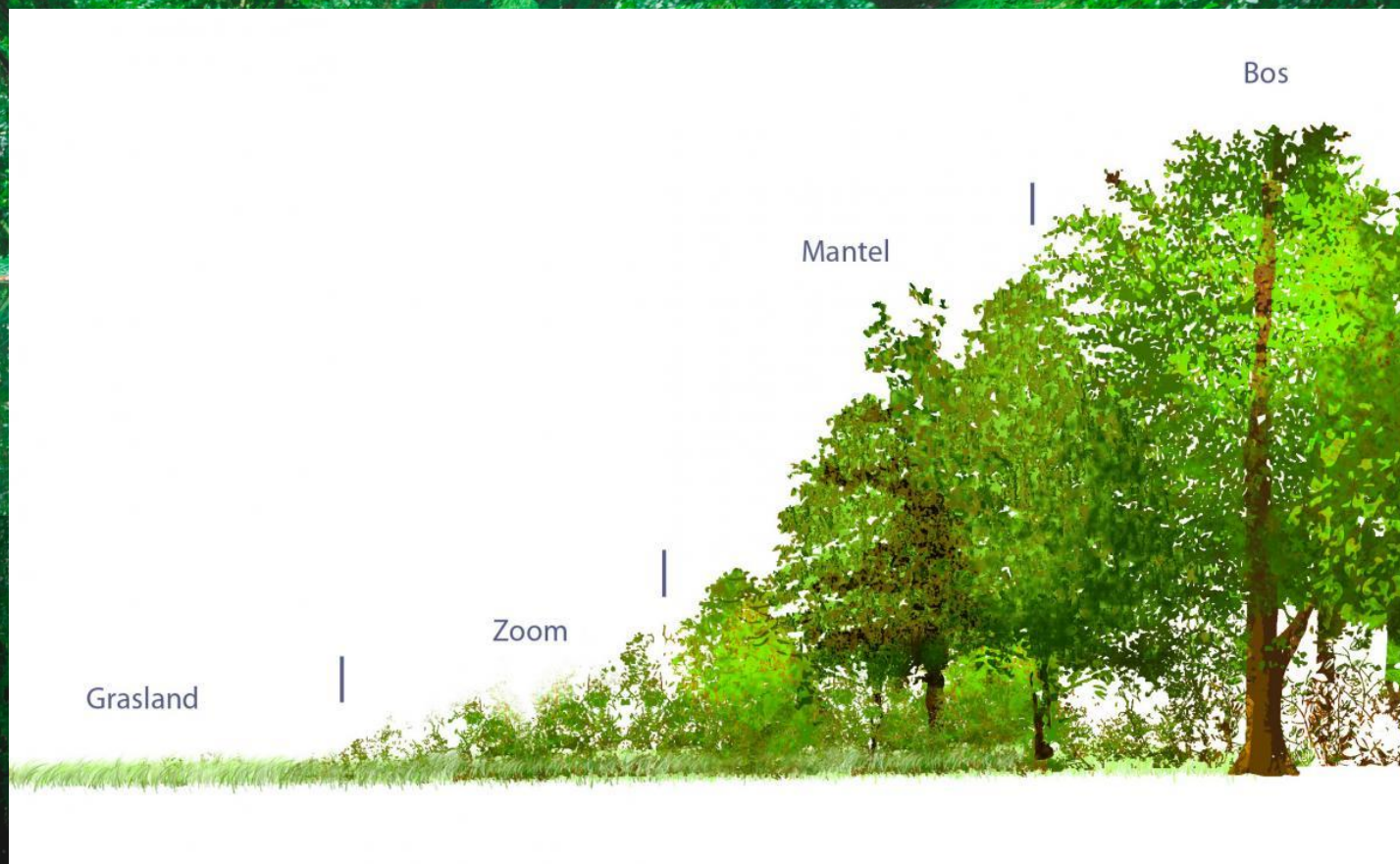
BEST PRACTICES – BEHEER & INRICHTING

- creëren mantel- en zoomvegetatie;
- natuurvriendelijke oever
- herstel poel / poelaanleg;
- natuurrough;
- dood hout - natuurlijk bosbeheer
- aanleg groene verbindingen

CREËER MANTEL-EN ZOOMVEGETATIE

Kevers
Zangvogels
Vlinders
Bijen
Kleine zoogdieren

Windluw
Temperatuurverschillen
Bescherming
In het bosvak of
inham maken

NATUURVRIENDELIJKE OEVER

vogels
planten
libellen
vissen
bijen
flauwe oever

HERSTEL POEL/ POEL AANLEG

Aanleg poel:

Locatie

Schaduw

Landhabitat

Vochtigheid

Oppervlakte

Flauwe oever

Niet te diep/ondiep

Geïsoleerd

HERSTEL POEL/ POEL AANLEG

Onderhoud:
Minst kwetsbare periode
Oktober
Fasering – 30-50%
Kleinschaligheid
5-10 jaar

KALENDER SCHONEN VAN POELN (waterlopen: zie www.uvw.nl, zoek op 'gedragscode')

	jan	feb	mrt	apr	mei	juni	juli	aug	sep	okt	nov	dec			
Amfibieën	orange	orange	red	red	red	red	red	red	red	green	green	green	orange	orange	orange
Kwetsbare periode	orange													orange	orange

NATUURROUGH

Waar wel / waar niet

Gefaseerd maaien

Roughplan

Open (zand)stukken creëren

- 250 soorten solitaire bijen in bodem

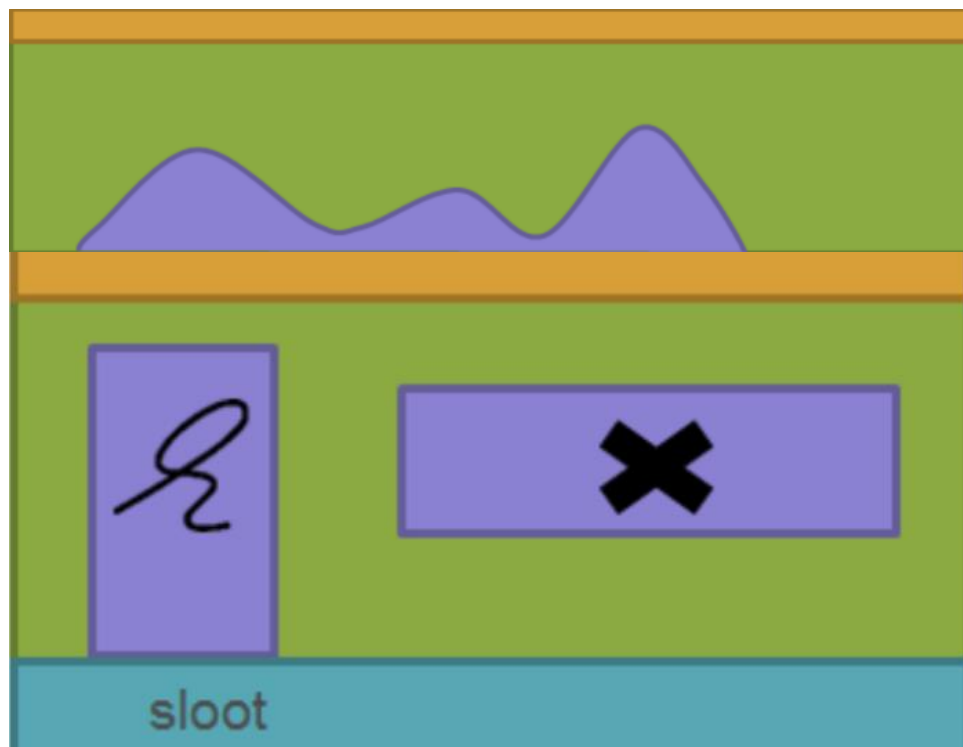
Wel of niet inzaaien

Verschralen, verschralen en nog eens.....

Maaibeheer afgestemd op de vegetatie en omgeving

GRASLANDTYPE	0	MEI	JUNI	JULI	AUG	SEPT	OKT
Engels raaigrasland	> 10	1		2		2	3
Grassenmix	8-10	1				2	
Dominant stadium	6-8	1	1			2	
Gras-kruident-mix	5-7		1			2	
	5-6		1		naweiden		
Bloemrijk grasland	4-6	1		1		2	
	4-6		1		naweiden		
nat schraalgrasland	3-4				1		
droog schraalgrasland	3-4						1
Schraalland	< 5				nat		droog

Figuur 1: maaifrequentie aan de hand van Schippers

Bloemenmengsels

- Alleen als de natuurlijke vegetatie niet toereikend is
- Gebiedsgebonden soorten
 - Afgestemd op de omgeving
 - Afgestemd op de bodem (vocht en samenstelling)
- Natuurontwikkelingsmengsels

Natuurlijk bosbeheer

- Zijn alle bomen even oud?
- Heb ik meer dan drie soorten?
- Zijn deze soorten klimaatbestendig?
- Wat is de gelaagdheid?

Stel jezelf vragen bij het bos

- Is het oud productiehout?
 - ✓ Een dunning kan uitkomst bieden
- Is er spreiding in leeftijd en soort?
 - ✓ Spreiding in leeftijd en soorten zorgt voor duurzaam beheer
- Zijn de soorten klimaatbestendig?
 - ✓ Loofsoorten als winterlinde, haagbeuk en esdoorn
 - ✓ Geen naaldhout
- Komt er voldoende licht op de bodem?
 - ✓ Is er een mooie ondergroei aanwezig
 - ✓ Geen bramenbende
- Kan ik er soorten tussen planten?
 - ✓ Tussen berken kan je eik, linde en haagbeuk planten
 - ✓ Tussen beuken gaat alles dood

DOOD HOUT

Dood hout doet leven!

Staan dood hout (→ 10%)

Liggend dood hout

- overwintering
- schuil- en nestgelegenheden
- houtrillen

750 keversoorten

Spechten

Kleine marters

Holenbroeders

St. Ark

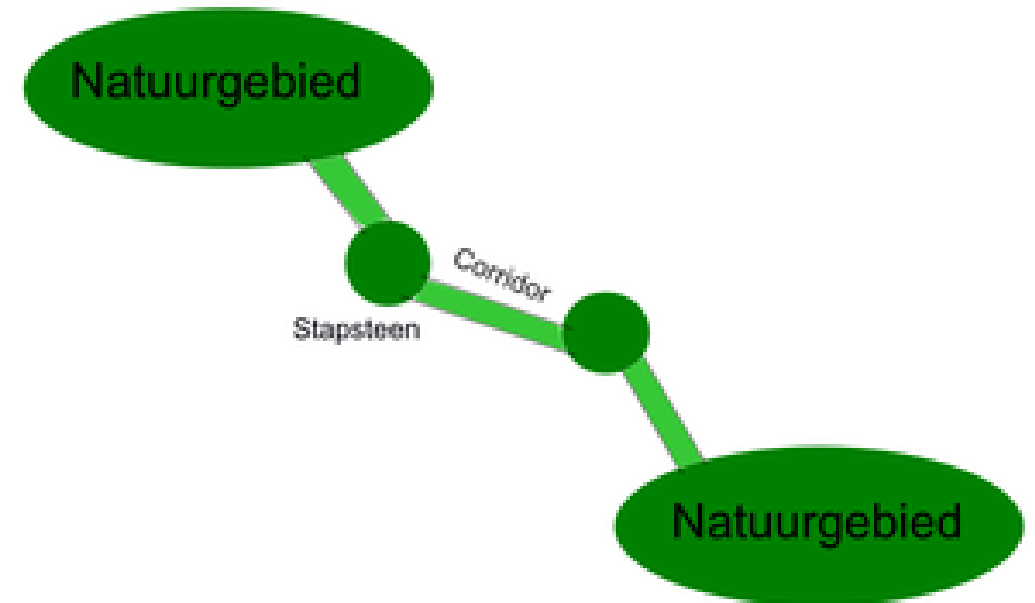
GROENE VERBINDING BINNEN DE GOLFBAAN

Groene snelwegen
Vleermuizen
Zoogdieren
Vlinders
Biotopen verbinden

Golfbanen als stapstenen

Dieren en planten hebben een beperkt dispersievermogen

Sterke natuur voor iedereen

ALGEMEEN

- Diversiteit in:
 - soorten
 - leeftijd
 - biotoop
 - etc
- Fasering in tijd en ruimte
- Planmatig aan de slag samen met de greenkeeping
- Biodiversiteitsscan

- Denk na over natuurontwikkeling en biodiversiteit op de golfbaan
- Wat vindt u mooi op een golfbaan en past er in deze omgeving?
- Welke doelsoorten wil ik graag op de golfbaan krijgen?
 - Welke leefomgeving moet ik creëren?
 - Wat komt er al voor?
 - Welke soorten kunnen potentieel zich gaan vestigen?
 - Wat moeten we daarin doen in beheer en (eenmalige) inrichting?

**Samen aan de slag voor
biodiversiteit!**

Bedankt!